

Kilde 1: Om sport og opdragelse

Teksten er et uddrag af den græske filosof Platons (427-347 f.v.t.) hovedværk *Staten*. Platon var elev af filosofen Sokrates (469-399 f.v.t.). Det er Platons længste dialog, hvor Sokrates og hans samtalepartnere diskuterer en række filosofiske emner. I uddraget har Sokrates en dialog med to af Platons brødre: Glaukon og Adeimantos.

Spørgsmål:

1. Hvilken rolle har sport i opdragelse af ungdommen?
2. Hvilke retningslinjer udstikkes der for opdragelsen?
3. Hvad er det endelige mål med den fysiske træning?

(403c-405a)

Kan vi nu være enige om at vi har afsluttet afsnittet om opdragelse i musik og digtning? For målet for vor opdragelse er jo oplæring i kærlighed til det skønne?

- Ja, vi er enige.

- Vel. Næst efter den musiske opdragelse må vore unge uddannes i gymnastik. Også her må de opøves omhyggeligt lige fra barndommen og op gennem årene. Det turde da være sådan – ja tænk selv efter hvad du mener! – men i al fald efter min opfattelse er det ikke legemets duelighed, der danner en god karakter, men derimod den gode karakter der ved sin fortrinlighed frembringer det dueligste legeme, så vidt der er mulighed derfor. Når vi så har trænet tanken tilstrækkeligt, kan vi overlade det til den meto- diske tænkning at gå i enkeltheder angående legemsplejen, men vi må vist for kortheds skyld gøre rigtigt i blot at fastlægge almindelige retningslinjer. Nu forbød vi dem at beruse sig; for sidt af alt kan vi tilstede vor vogter at være så beruset at han ikke ved hvor i verden han er.

- Ja det ville være en latterlig tanke, om vogteren igen skulle have en vogter over sig.

- Hvordan så med ernæringen? For vore folk står jo overfor den hårdeste dyst af alle. Vil vore nuværende atleters kondition være passende for dem?

- Ja hvorfor ikke?

- Nej! For den fremmer søvnighed og sygelighed. Du ser da selv hvordan atleterne sover deres liv bort, og hvis de viger en tomme fra deres foreskrevne diæt, bliver disse kraftkarle alvorligt syge; nej, vore krigsdygtige sportsmænd behøver sandelig mere udsøgt træning; for de skal absolut være vågne som vagthunde og have skarpt syn og hørelse, og under militærlivets mange skiftende situationer kunne tåle uvante mad- og drikkeforhold, kunne klare sig under hede og kulde uden at det anfægter deres helbred.

- Det er indlysende.

- Den ideale legemstræning turde så være en tvillingebror til den musiske opfostring som vi nylig skildrede.

- Hvorledes mener du?

- Jeg mener at fysisk træning der er enkel og ukunstlet, og især tager sigte på militær færdighed.

-Forklar dig lidt nærmere!

- Det er ikke andet end hvad vi kan lære af Homer. For du ved jo at mens disse helte er i felten, lader han dem ikke spise fisk, skønt de har lejr lige ved stranden af Hellespont, og at han heller ikke giver dem kød som er kogt, men udelukkende rister over ild, hvilket er langt det mest praktiske for soldater; at tilberede mad over bålet er så at sige overalt det nemmeste, fremfor at slæbe rundt med gryder og kasseroller.

- Ganske givet.

- Jeg tror heller ikke Homer nogetsteds nævner krydrede eller søde sager. Det er noget som vore da- ges sportsmænd er klare over; at hvis de skal holde sig i form, må de give afkald på al den slags.

- Ja, det både ved og gør de.
- Så vil du ud fra den overbevisning næppe anbefale overdådigt bord med raffinerede retter som Syrakusanernes?
- Nej.
- Og absolut misbillige at de er slikne efter korinthisk honningbrød, da de skal være i god fysisk træning?
- Ja vist.
- Heller ikke tillade dem det for sin velmagt berømte attiske bagværk?
- Selvfølgelig ikke.
- Jeg tror nemlig at vi med fuld ret kan sidestille disse bordets glæder og denne overdådighed med den musik vi beskrev før, med den stærkt modulerende og rytmisk pikante sang og musik.
- Det er klart.
- Ja for den æggende, farverige musik bevirkede jo på sit felt tøjlesløshed, og vellevned fremkalder tilsvarende sygdom. Kun streng enkelhed for musikkens vedkommende skaber besindighed i sjælen, og for gymnastikkens vedkommende sundhed på legemet.
- Fuldstændig rigtigt.
- Men når tøjlesløshed og sygelighed tager overhånd i et samfund, betyder det så ikke at der skyder både domsstole og klinikker op, og at advokatgesjæft og lægekunst gør sig brede og vigtige, når de mærker hvilken succes de har selv blandt frie borgere?
- Det kan ikke undgås.

(410a-410e)

- Den lægekunst og den retspleje som du vil lovfæste i vor stat bliver altså sådan som vi nu har beskrevet; begges opgave bliver at pleje og passe de borgere der er sunde og retskafne både på legeme og sjæl, men dem der er sygelige vil de give lov til at dø, og dem der er uhelbredeligt ondartede på sjælen, vil de uden videre lade dræbe.
- Ja, det er åbenbart den bedste løsning både for den slags individer selv og for staten.
- Og følgelig er det klart at vore unge som er helt igennem præget af den enkle og simple digtning og musik – som vi er blevet enige om afføder besindighed – de vil vogte sig for at få love og domstole på nakken af sig.
- Ja vist.
- Og når den musiske opdragelse følger samme spor i sin fysiske træning, ihærdigt som en jæger, vil han nå sit mål, så han ikke søger lægehjælp undtagen i yderste nødfald. Og under sin fysiske træning og kraftanspændelse har han til formål at vække sin udadvendte energi ("mod", "det aggressive hos ham"), i modsætning til atleterne, der spiser og træner blot for at øge deres muskelkraft.
- Rigtigt.
- Denne dobbelte opdragelse, dels musisk og dels fysisk, er altså ikke indrettet, som de fleste tror, for at den skal udvikle henholdsvis legemet og sjælen.
- Ikke det? Hvorfor ikke?
- Meningen er nok snarere at begge opdragelsesformer fremfor alt skal udvikle sjælen.
- Hvorledes?
- Tænk på disse her kraftkarle der ikke bestiller andet livet igennem end at drive legemsøvelser, uden at bekymre sig om al åndelig idræt – og på hvor forskellig deres mentalitet bliver fra dem der lever modsat!
- Du må forklare dig tydeligere!
- Den ene type præges af brutalitet og råhed, den anden af svaghed og ømskindethed.

- Ja, du har ganske ret. De som helt koncentrerer sig om sport bliver lovlig brutale, men de der kun befatter sig med musik, kommer til at virke forkælede, mere end klædeligt er.

- Nu er jo i al fald brutalitet et resultat af den udadvendte energi; hvis denne tugtes og oplæres ret, bliver den til mandsmod, men hvis den drives ud over visse grænser, kommer det hensynsløse og brøsigte frem, som man kan sige sig selv.

Uddrag af Platons hovedværk "Staten", bog 3.